

VÝVOJ EVROPSKÉHO PRÁVNÍHO RÁMCE PODÁVÁNÍ ZPRÁV O UDRŽITELNOSTI V SOUVISLOSTI S KLIMATICKOU ZMĚNOU

TEREZA FABŠÍKOVÁ

Abstract: **Development of the European Legal Framework of Sustainability Reporting in Connection to Climate Change**

The European Green Deal includes in its scope a review of the Non-Financial Reporting Directive. A proposal of the new version of non-financial reporting – sustainability reporting – was presented by the European Commission in April 2021. The new version of non-financial reporting is to strongly emphasize the matters of environmental sustainability issues, mainly the issue of climate change. This paper describes the major changes that are included in the new proposal, while an analysis of the current legal framework is also provided. The new proposal is also examined among a wider context of measures aiming to mitigate climate change.

Keywords: sustainability reporting; non-financial reporting; European Green Deal; low carbon economy; instruments of environmental protection

Klíčová slova: zpráva o udržitelnosti; podávání nefinančních zpráv; Zelená dohoda pro Evropu; nízkouhlíková ekonomika; klimatická změna; nástroje ochrany životního prostředí

DOI: 10.14712/23366478.2022.1

1. ÚVOD¹

Podávání nefinančních zpráv je zajímavým nástrojem, který slouží k informování veřejnosti o výsledcích podnikatelských subjektů v nefinanční oblasti, tedy zejména v oblasti společenské a environmentální odpovědnosti, a zároveň tak motivuje podniky² k tomu, aby se o dopady svých činností, ale i o vliv okolí na jejich činnost, zajímaly.³ Hlavním smyslem podávání nefinančních zpráv je tak zejména dostatečné informování „zúčastněných stran“⁴ o činnosti podniku a jejích dopadech.⁵ Zejména

¹ Tento článek vznikl v rámci výzkumného programu Univerzity Karlovy Progres Q16 Environmentální výzkum.

² Termín „podnik“ je v textu používán ve smyslu evropského práva a také návazných českých překladů evropských směrnic a dalších dokumentů.

³ BARET, P. – HELFRICH, V. The “trilemma” of non-financial reporting and its pitfalls. *Journal of Management and Governance*. 2019, Vol. 23, No. 2, s. 495.

⁴ V cizojazyčných odborných textech se v této souvislosti používá pojem „stakeholders“.

⁵ GIRELLA, L. *The boundaries in financial and non-financial reporting: a comparative analysis of their constitutive role*. London: Routledge, 2018, s. 101–102; také ȘTEFĂNESCU, C. A. – TIRON-TUDOR, A. –

zaměření pozornosti na environmentální aspekty fungování podniku má velký význam z hlediska ochrany životního prostředí, neboť vede k tomu, že jednotlivé podnikatelské subjekty činí podle jejich možností environmentálně přínosné kroky. Podniky se mohou pro nefinanční reportování samy rozhodnout,⁶ pro některé však platí přímo povinnost k tomuto reportování stanovená evropskou legislativou a právě analýza rozsahu této povinnosti je předmětem tohoto příspěvku.

V evropské legislativě je podávání nefinančních zpráv významně upraveno od roku 2014, kdy byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU o vykazování nefinančních informací,⁷ která přinesla značné změny ve směrnici o účetnictví upravující již tehdy finanční výkaznictví. První nefinanční zprávy utvářené podle směrnice pak obsahovaly informace za rok 2017. V roce 2017 byly také vytvořeny první nezávazné pokyny pro zveřejňování environmentálních a sociálních informací.⁸ Se zvyšujícím se zájmem o environmentální otázky se objevil požadavek, aby byl v nefinančních zprávách silněji zohledňován environmentální aspekt činnosti podniků, a to zejména v souvislosti s klimatickou změnou. V roce 2019 tak byla směrnice doplněna dalším nezávazným dodatkem obsahujícím pokyny pro vykazování nefinančních informací souvisejících se změnou klimatu.⁹ V reakci na opatření cílící proti prohlubování změny klimatu má celá oblast nefinančního reportování v brzké době projít dalšími změnami. Revize směrnice o vykazování nefinančních informací je také jednou ze součástí¹⁰ přijaté Zelené dohody pro Evropu.¹¹ Tento příspěvek se zaměřuje na analýzu stávající právní úpravy a jeho cílem je představení a základní zhodnocení navrhovaných změn a zamyšlení se nad souvislostmi s ochranou životního prostředí. V obecné rovině se změny mají dotýkat zejména požadavků, aby v nefinančních zprávách (nově „zprávách o udržitelnosti“) byly zohledňovány a zveřejňovány dostatečné informace související se změnou klimatu. Návrh nové směrnice týkající se vykazování

MOISE, E. M. EU Non-financial reporting research – insights, gaps, patterns and future agenda. *Journal of Business Economics and Management*. 2021, Vol. 22, No. 1, s. 257–258.

⁶ MORRISON, L. J. *Corporate Environmental Reporting: the Western Approach to Nature* [e-book]. Routledge, 2019, s. 38–41.

⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU ze dne 22. října 2014, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, pokud jde o uvádění nefinančních informací a informací týkajících se rozmanitosti některými velkými podniky a skupinami. In: Úřední věstník L 330 [online]. 15. 11. 2014, s. 1–9 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=CS> (dále jen „směrnice o vykazování nefinančních informací“).

⁸ Sdělení Komise – Pokyny pro vykazování nefinančních informací (metodika vykazování nefinančních informací), C/2017/4234. In: Úřední věstník C 215 [online]. 5. 7. 2017, s. 1–20 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52017XC0705(01)) (dále jen: „Pokyny pro vykazování nefinančních informací – 2017“).

⁹ Sdělení Komise – Pokyny pro vykazování nefinančních informací: dodatek o vykazování informací souvisejících se změnou klimatu, C/2019/4490. In: Úřední věstník C 209 [online]. 20. 6. 2019, s. 3 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52019XC0620\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52019XC0620(01)) (dále jen: „Pokyny pro vykazování informací souvisejících s klimatickou změnou – 2019“).

¹⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zelená dohoda pro Evropu, COM/2019/640 final. In: *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. 11. 12. 2019, s. 17 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN> (dále jen „Zelená dohoda pro Evropu“). Časový rámec je pak obsažen v Příloze k Zelené dohodě pro Evropu – Příloha k Zelené dohodě pro Evropu, s. 4.

¹¹ Zelená dohoda pro Evropu.

nefinančních informací v oblasti udržitelnosti představila v dubnu 2021 Evropská komise.¹² Legislativní proces by podle dosavadního plánu měl být ukončen do konce roku 2022 s tím, že první reportování podle daných kritérií proběhne v roce 2024 s informacemi za rok 2023.¹³

2. SOUVISLOSTI

V posledních letech se výrazně zesiluje pozornost upřená k ochraně klimatu, a v této oblasti jsou tak hledána také právní řešení, utvářeny právní nástroje a přijímány právní dokumenty. Významným mezinárodním dokumentem přijatým v této oblasti je především Pařížská dohoda,¹⁴ která si vytyčila cíle vztahující se zejména ke zpomalování rychlosti růstu teploty.¹⁵ Cílem Pařížské dohody je „*udržení nárůstu průměrné globální teploty výrazně pod hranicí 2 °C oproti hodnotám před průmyslovou revolucí*“ spolu s úsilím, aby „*nárůst teploty nepřekročil hranici 1,5 °C oproti hodnotám před průmyslovou revolucí*“.¹⁶ Vedle toho také „*zvyšování schopnosti přizpůsobit se nepříznivým dopadům změny klimatu a posilování odolnosti vůči změně klimatu a nízkemisního rozvoje způsobem, který neohrozí produkci potravin*“, a dále „*sladění finančních toků s nízkemisním rozvojem odolným vůči změně klimatu*“.¹⁷

Zejména z posledních dvou uvedených aspektů je zjevné, že naplňování Pařížské dohody bude vyžadovat také zapojení soukromého sektoru. Jako o „*klíči*“ k financování ekologické transformace pak hovoří o soukromém sektoru Zelená dohoda pro Evropu.¹⁸ Zelená dohoda v této souvislosti vyžaduje¹⁹ zejména vytvoření silného právního rámce pro podporu udržitelných investic (s tím souvisí požadavek na vytvoření taxonomie udržitelných investic) a pro řízení rizik spojených s klimatickou změnou. S tím souvisí právě i v Zelené dohodě obsažený požadavek na lepší výkaznictví ve vztahu ke klimatické změně. Ideovým cílem navrhovaných změn by pak měla být změna přístupu obchodních společností k otázkám spojeným s udržitelností takovým směrem, aby začaly o těchto otázkách přemýšlet z dlouhodobějšího hlediska, a to jako o strategiích dvojího zisku (*win-win strategies*), tedy jako o strategiích, které přinesou prospěch jak společnosti a životnímu prostředí, tak podnikatelskému subjektu samotnému. V této souvislosti je z pohledu práva životního prostředí možné konstatovat, že od nástrojů, které by bylo možné zařadit do kategorie „dobrovolných nástrojů ochrany životního

¹² Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a nařízení (EU) č. 537/2014, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti, COM/2021/189 final. In: *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. 21. 4. 2021 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0189> (dále jen „návrh směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti“).

¹³ Článek 5 návrhu směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti.

¹⁴ Smlouva č. 64/2017 Sb. m. s., Pařížská dohoda.

¹⁵ BALOUNOVÁ, E. Pařížská dohoda: rok účinnosti se blíží. *České právo životního prostředí*. 2019, roč. 53, č. 2, s. 42–43.

¹⁶ Čl. 2 bod 1 písm. a).

¹⁷ Čl. 2 bod 1 písm. b), c).

¹⁸ Zelená dohoda pro Evropu, s. 17.

¹⁹ Tamtéž, s. 17–18.

prostředí“, se postupně přichází k formalizovanějším požadavkům. O nalezení správné rovnováhy mezi flexibilitou a standardizací hovoří například Akční plán financování udržitelného růstu²⁰ a jedná se o náročný úkol pro legislativu v této oblasti do budoucna.

3. DOSAVADNÍ STAV

Oblast vykazování nefinančních informací dosud upravuje směrnice o účetnictví²¹ ve vztahu k nefinančním informacím pozměněná směrnicí o vykazování nefinančních informací, doplněná o nezávazné Pokyny pro vykazování nefinančních informací – 2017 a rovněž nezávazné Pokyny pro vykazování informací souvisejících s klimatickou změnou – 2019. K dané problematice se pak vztahuje také poměrně nové nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb.²²

Dosud účinná směrnice o vykazování nefinančních informací zavedla povinnost vykazovat nefinanční informace pro omezený okruh podnikatelských subjektů – pro vybrané velké podniky. Těmi jsou²³ velké podniky, které překročí počet 500 zaměstnanců za účetní období a jsou subjekty veřejného zájmu. Subjekt veřejného zájmu je vymezen v čl. 2 odst. 1 směrnice o účetnictví jako podnik, jehož cenné papíry jsou obchodovatelné na trhu kteréhokoli členského státu, úvěrové instituce, pojišťovny a podniky, které za subjekty veřejného zájmu označí členské státy (podle směrnice například na základě kritéria velikosti podniku nebo počtu zaměstnanců). Velký podnik je pak vymezen v čl. 3 bodě 4 směrnice o účetnictví na základě kritéria bilanční sumy, čistého obrátu nebo průměrného počtu zaměstnanců za účetní období.²⁴

Tyto podniky mají základní povinnost uvádět relevantní informace týkající se (i) environmentálních otázek, (ii) sociálních otázek a otázek přístupu k zaměstnancům, (iii) dodržování lidských práv, (iv) protikorupčních opatření a opatření zabráňujících úplatkářství a (v) skladby zaměstnanců.²⁵ Informace by měly obsahovat také popis

²⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské Radě, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: akční plán: financování udržitelného růstu, COM/2018/097 final. In: *EUR-Lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. 8. 3. 2018, s. 11 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52018DC0097>.

²¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS. In: Úřední věstník L 182 [online]. 29. 6. 2013, s. 19–76 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32013L0034> (dále jen „směrnice o účetnictví“).

²² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2088 ze dne 27. listopadu 2019 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb. In: Úřední věstník L 317 [online]. 9. 12. 2019, s. 1–16 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32019R2088&qid=1639988212296>.

²³ Čl. 1 směrnice o vykazování nefinančních informací, který vkládá čl. 19a do směrnice o účetnictví.

²⁴ Rozhodující bilanční suma je 20 000 000 EUR, čistý obrát 40 000 000 EUR a 250 zaměstnanců. Aby byl podnik považován za velký, musí splnit podle směrnice o účetnictví dvě ze tří kritérií.

²⁵ Srov. např. Corporate Sustainability Reporting. In: *European Commission* [online]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en.

obchodního modelu podniku, popis politik souvisejících s danými otázkami a s tím spojené postupy náležité péče a výsledky těchto politik.²⁶

Ve vztahu k environmentálním otázkám, tedy informacím o životním prostředí, se v bodě 7 odůvodnění směrnice uvádí, že přehled by měl obsahovat podrobnosti „o současných a předvídatelných dopadech působení podniku na životní prostředí a případně na zdraví a bezpečnost, využívání obnovitelných a neobnovitelných zdrojů energie, emise skleníkových plynů, využívání vodních zdrojů a znečištění ovzduší“.²⁷ Další pravidla pro uveřejňování informací směrnice neobsahuje, v článku 2 pouze stanovuje, že Komise v daném časovém termínu vypracuje nezávazné pokyny.

V Pokynech pro vykazování nefinančních informací – 2017 jsou uvedena kritéria, která by měly vykazované informace splňovat. Informace by měly být (i) významné,²⁸ (ii) objektivní, vyvážené a srozumitelné,²⁹ (iii) komplexní, ale zároveň stručné,³⁰ (iv) strategického rozměru a orientované na budoucnost,³¹ (v) zaměřené na zúčastněné strany,³² (vi) konzistentní a soudržné.³³ Všechny tyto zásady se vztahují také na environmentální informace obecně a na informace o udržitelnosti v souvislosti s klimatickou změnou.³⁴ Z pohledu ochrany životního prostředí jsou významné novější Pokyny pro vykazování informací souvisejících s klimatickou změnou – 2019. Ačkoli jsou rovněž nezávazné, povinné subjekty totiž mohou využít jiná kritéria pro vykazování, tak obsahují určitý náhled na to, jak by podniky měly reagovat na problematiku klimatické změny. Zcela základním pravidlem je, že o klimatické změně je nutné přemýšlet z dlouhodobějšího hlediska, než ze kterého jsou podniky obvykle zvyklé hodnotit informace finanční. Tato myšlenka se objevuje, jak bylo popsáno výše, také v Zelené dohodě pro Evropu a je základním výchozím bodem pro právní rámec v oblasti udržitelnosti v soukromém sektoru.

Směrnice o vykazování nefinančních informací posuzuje rizika tzv. z dvojího hlediska významnosti, když stanovuje, že podniky musí ve zprávě vedení uvádět nefinanční informace týkající se „*pochopení vývoje podniku, jeho výkonnosti a postavení*“ a zároveň informace týkající se „*dopadů jeho činnosti*“ na společensky významné problematiky. Pokyny pro vykazování nefinančních informací – 2017 pak konkrétně hovoří o sledování rizik z pohledu finanční významnosti na straně jedné (ve vztahu „dovnitř podniku“) a z hlediska environmentální a sociální významnosti na straně druhé. Dvojí hledisko významnosti je zachováno i v revidované verzi směrnice a dochází k jeho určitému upřesnění.³⁵ V oblasti klimatické změny by tak měla být hodnocena jednak rizika, která z klimatické změny vyplývají pro podnik, tedy jeho vývoj, výkonnost a postavení (hledisko „zvenčí dovnitř“), tak rizika, která z činnosti podniku vyplývají

²⁶ Článek 1 směrnice o vykazování nefinančních informací, který vkládá článek 19a do směrnice o účetnictví.

²⁷ Bod 7 odůvodnění směrnice o vykazování nefinančních informací.

²⁸ Pokyny pro vykazování nefinančních informací – 2017, bod 3.1, s. 5.

²⁹ Tamtéž, bod 3.2, s. 7.

³⁰ Tamtéž, bod 3.1, s. 7.

³¹ Tamtéž, bod 3.1, s. 8.

³² Tamtéž, bod 3.1, s. 9.

³³ Tamtéž, bod 3.1, s. 5.

³⁴ Pokyny pro vykazování nefinančních informací souvisejících s klimatickou změnou – 2019, s. 8.

³⁵ Článek 3 návrhu směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, kterým se mění čl. 19a směrnice o účetnictví – nový článek 19a odst. 1 směrnice o účetnictví.

pro životní prostředí a společnost – jakým způsobem podnik přispívá k prohlubování klimatické změny (hledisko „zvnitřku ven“). Veškerá rizika je třeba sledovat v rámci celého hodnotového řetězce podniku, včetně částí dodavatelských a navazujících.³⁶ V této souvislosti je vhodné zmínit metodu *Life cycle assessment* (Posuzování životního cyklu výrobků), která zohledňuje celý životní cyklus výrobků, od vstupních materiálů až po konec životnosti, a je pravděpodobné, že bude do budoucna podniky ve spojitosti s požadavky na udržitelnost využívána.

Rizika, která plynou z činnosti podniku pro životní prostředí, jsou poměrně snadno představitelná. Jak je uvedeno v Pokynech pro uvádění nefinančních informací souvisejících s klimatickou změnou – 2019, může se jednat například o situace, kdy podnik sám přispívá k emisím skleníkových plynů nebo kdy k prohlubování klimatické změny přispívá některý ze subjektů v rámci dodavatelského řetězce.³⁷ Rizika, která ze změny klimatu mohou vyplývat pro podnik, potom Pokyny základně dělí na (i) fyzická rizika, tedy rizika vyplývající z fyzické změny klimatu, a (ii) rizika přechodu, tedy rizika, která podniku vzniknou z přechodu k nízkouhlíkové ekonomice.³⁸ Mezi fyzická rizika lze řadit především rizika konkrétních událostí, jakými jsou bouře, vichřice či povodně, a dále dlouhodobější rizika spojená s úbytkem biodiverzity či změnou půdy.³⁹ Mezi rizika přechodu patří tržní rizika, rizika spojená s dobrou pověstí či technologická rizika.⁴⁰

Samotné Pokyny a později také Zelená dohoda pro Evropu vedle rizik pro podniky výrazně zdůrazňují také příležitosti vztahující se ke změně klimatu.⁴¹ Pokyny vychází z toho, že již nyní a ještě více v příštích letech je pro podniky významné posuzovat jejich obchodní strategii ve vztahu ke změně klimatu. V souladu s přístupem dvojího zisku a požadovaným sledováním rizik poukazují na to, že pokud se podniky žádným způsobem nezaměřují na otázky změny klimatu, tak jednak negativně ovlivňují planetu a životní prostředí, ale také poškozují své podnikání tím, že do budoucna negativně ovlivňují své hospodářské výsledky, oslabují své postavení na trhu, zhoršují svůj obraz ve společnosti. Pokyny upozorňují také na to, že podniky, které nereagují na nové výzvy spojené s klimatickou změnou, poškozují své podnikání také tím, že nevyužívají příležitosti, které pro ně mohou z přechodu k udržitelnějšímu přístupu vyplývat.⁴²

³⁶ Rozšíření sledování rizik v nefinančních zprávách, zpracovávaných dobrovolně i na základě právem uložené povinnosti, na celý dodavatelský řetězec bylo očekáváno a bylo na něj v odborné literatuře upozorňováno. Srov. např. BARET – HELFRICH, c. d., s. 490–491.

³⁷ Pokyny pro vykazování nefinančních informací souvisejících s klimatickou změnou – 2019, s. 6–7.

³⁸ Tamtéž, s. 7.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Srov. např. tamtéž, s. 9.

4. NÁVRH SMĚRNICE

Návrh směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti Evropská komise zveřejnila (v souladu s časovým harmonogramem revize směrnice o vykazování nefinančních zpráv obsažených v Zelené dohodě pro Evropu) dne 21. dubna 2020. Cílem předloženého nového návrhu má být prohloubení stávajících požadavků na uvádění informací a jejich provázání s dalšími právními předpisy a dokumenty týkajícími se této oblasti.⁴³ Nový návrh vychází z požadavků obsažených v Zelené dohodě pro Evropu a v Pařížské dohodě a jsou v něm začleněny také výsledky hodnocení dosud účinné legislativy probíhajícího v období let 2018–2020.

Závěry tohoto hodnocení lze shrnout zejména tak, že zúčastněné strany se domnívají, že poskytované informace podle současné směrnice nejsou pro zamýšlené uživatele dostatečné, a vedle toho jsou velmi problematické rozdílné standardy hodnocení využívané jednotlivými subjekty. Z konzultací však vyplynulo, že pokud budou v rámci EU vypracovávány standardy pro podávání takových zpráv, měly by být provázány s již existujícími mezinárodními standardy, jakými je například GRI⁴⁴ standard.⁴⁵

Návrh směrnice reaguje také na požadavky obsažené v Akčním plánu financování udržitelného růstu, ve kterém byl obsažen požadavek kontroly účelnosti směrnice o uvádění nefinančních informací.⁴⁶ Ve vývoji právního rámce obsahu zpráv o udržitelnosti sehrává významnou roli také nové evropské nařízení, tzv. nařízení o taxonomii.⁴⁷ Předmětem tohoto nařízení je stanovení kritérií pro určení toho, zda určitá hospodářská činnost či investice je environmentálně udržitelná. Ve svém odůvodnění odkazuje na Pokyny pro vykazování nefinančních informací souvisejících s klimatickou změnou – 2019 a zdůrazňuje tak, že poskytování určitých environmentálních informací je velmi významné pro investory zájímající se o přispívání k environmentálním cílům.⁴⁸ Je tedy zjevné, že revize směrnice o vykazování nefinančních informací musí být s nařízením o taxonomii do určité míry propojená, a celá právní úprava navíc odpovídá výše uvedenému hlavnímu významu nefinančního reportování, kterým je informování zúčastněných stran.

Základní navrhovanou změnou je, že veškeré velké podniky a od 1. ledna 2026 také malé a střední podniky (s možnými odchylkami odůvodněnými velikostí těchto podniků), které splní podmínku stanovenou směrnicí o účetnictví,⁴⁹ by měly mít povinnost zahrnout do zpráv informace potřebné k pochopení dopadů činnosti společnosti na

⁴³ Návrh směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, s. 5.

⁴⁴ *Global standard for sustainability reporting – GRI* [online]. [cit. 2021-12-01]. Dostupné na: <https://www.globalreporting.org/standards/>. GRI standard je nejděle fungujícím standardem pro vykazování nefinančních informací. Více o GRI: GIRELLA, c. d., s. 45–51.

⁴⁵ Akční plán udržitelného růstu, s. 9.

⁴⁶ Návrh směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, s. 10.

⁴⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088. In: Úřední věstník L 198 [online]. 22. 6. 2020, s. 13–43 [cit. 2021-10-11]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32020R0852>.

⁴⁸ Bod 22 odůvodnění.

⁴⁹ Splní podmínku uvedenou v čl. 2 bodě 1 písm. a) směrnice o účetnictví, tedy že jejich cenné papíry jsou obchodovatelné na regulovaném trhu členského státu v EU. Více dále v textu.

oblasti spojené s environmentální udržitelností a klimatickou změnou. Zesílení důrazu na podávání informací spojených s environmentální udržitelností a klimatickou změnou je naprosto klíčovou změnou v nefinančním reportingu, která byla částečně avizována již Pokyny pro vykazování nefinančních informací souvisejících s klimatickou změnou – 2019. Již samotná širší povinnost zpracovávat nefinanční zprávy by měla vést k tomu, aby se jednotlivé podniky o environmentální (ale i další společenské otázky) zajímaly a zaměřovaly svou pozornost na hledání nejlepších možných řešení.

Co se týká konkrétních požadavků, reportování s důrazem na udržitelnost by mělo i nadále stát na dvojím hledisku významnosti. Dojde ke změně čl. 19a a mezi informacemi týkajícími se udržitelnosti bude nově muset být uveden popis obchodního modelu a strategie podniku, který musí být zaměřen také na otázky udržitelnosti. V souvislosti s klimatickou změnou je podstatné akcentovat zejména přímo v návrhu směrnice uvedený požadavek na začlenění informací týkajících se plánů podniku, které mají zajistit, aby byly jeho obchodní model a strategie slučitelné s přechodem na udržitelné hospodářství a s omezením globálního oteplování na 1,5 °C v souladu s Pařížskou dohodou.⁵⁰ Vedle toho musí být ve zprávě uvedeny informace vztahující se k cílům souvisejícím s otázkami udržitelnosti, které si podnik vytyčil, a pokroku, jehož podnik při plnění těchto cílů dosáhl.⁵¹

Podniky mají přímo ze směrnice stanovenou povinnost zahrnovat do zprávy informace týkající se odolnosti obchodního modelu a strategie vůči rizikům spojeným s otázkami udržitelnosti, dále způsobů, jakými obchodní model a strategie zohledňují zájmy zúčastněných stran, dopadů podniku na udržitelnost a způsobu, jakým je strategie podniku prováděna s ohledem na udržitelnost. Právě konkretizace požadavků na obsah nefinančních zpráv (nově „zpráv o udržitelnosti“) je výraznou změnou v dosavadní právní úpravě této oblasti. Udávané informace by měly odpovídat posuzování z dvojího hlediska významnosti a měly by se vztahovat ke krátkodobému, ale také k dlouhodobému horizontu činnosti podniku. Právě dlouhodobé hledisko je pro environmentální otázky velmi významné, protože dopady na životní prostředí se často projevují až po delší době. Důraz na tento způsob přemýšlení o nefinančních souvislostech v podnicích tak lze pro ochranu životního prostředí považovat za přínosný.

Ve společnosti musí být dále vymezeny orgány, které mají správní, řídicí a dozorčí úlohu v otázkách udržitelnosti. Velmi důležitou součástí zprávy by měl být popis politik podniku a popis hlavních skutečných i potenciálních dopadů činnosti společnosti – jeho vlastní provozní činnosti, produktů a služeb, dodavatelského řetězce a obchodních vztahů.⁵² Přesné standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti Komise teprve určí, podle plánu stanoveného v návrhu směrnice, do 31. října 2022.⁵³ Z pohledu ochrany životního prostředí a jeho složek je zejména významné, že standardy by měly upřesňovat rozsah

⁵⁰ Článek 1 odst. 3 návrhu směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, kterým se mění čl. 19a směrnice o účetnictví – nový článek 19a odst. 2 písm. a) bod iii) směrnice o účetnictví.

⁵¹ Článek 1 odst. 3 návrhu směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, kterým se mění čl. 19a směrnice o účetnictví – nový článek 19a odst. 2 písm. b) směrnice o účetnictví.

⁵² Článek 1 odst. 3 návrhu směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, kterým se mění čl. 19a směrnice o účetnictví – nový článek 19a odst. 2 písm. d), e), f) směrnice o účetnictví.

⁵³ Článek 1 odst. 4 návrhu směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, kterým se vkládá čl. 19b do směrnice o účetnictví – nový článek 19b směrnice o účetnictví.

vykazovaných informací vztahujících se ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se změně klimatu, ale také k dalším oblastem ochrany životního prostředí – vodním a mořským zdrojům, využívání zdrojů v oběhovém hospodářství, znečištění a biologické rozmanitosti a ekosystémech.

Jak vyplývá již z výše uvedeného, oproti stávající směrnici dopadne povinnost podávání nefinančních zpráv na větší okruh subjektů. Nově se totiž bude vztahovat na veškeré velké podniky⁵⁴ a také střední a malé podniky, jejichž cenné papíry jsou obchodovatelné na trhu členského státu EU. Na ostatní, tedy nekótované malé a střední podniky a dále na mikropodniky, nebude povinnost podávat nefinanční zprávy dopadat *ex lege*. K výkaznictví však pochopitelně budou moci přistoupit dobrovolně – jako ke klasickému dobrovolnému nástroji souvisejícímu s ochranou životního prostředí uplatnitelnému v rámci činnosti podnikatelských subjektů.

Jak bylo vysvětleno výše, veškeré podniky, které budou mít povinnost podávat nefinanční zprávy, budou mít povinnost sledovat rizika v celém řetězci, tedy například i u dodavatelů nebo následných zpracovatelů a podobně. Je tak pravděpodobné, že určité standardizované environmentální informace budou vyžadovat i od podniků, na které se popsaná povinnost nevztahuje, a že tak bude větší pozornost přitažena k environmentálním otázkám obecně. Existence výše popsané evropské legislativy tak bude zřejmě motivační i pro podniky, na které se povinnost podávání zpráv o udržitelnosti nebude vztahovat.

Významnou terminologickou změnou je, že návrh směrnice zavádí pojem „zpráva o udržitelnosti“, který odkazuje na princip trvale udržitelného rozvoje a má zdůrazňovat právě podstatu reportování, nově výrazně orientovaného na environmentální udržitelnost, a tedy environmentální pilíř udržitelného rozvoje.⁵⁵ Tento termín zavádí do relevantních předpisů, přičemž změny obsažené v návrhu směrnice se konkrétně týkají čtyř předpisů, které v současné době dopadají na problematiku nefinančního a finančního výkaznictví. Jimi jsou směrnice o účetnictví,⁵⁶ směrnice o auditu,⁵⁷ nařízení o auditu⁵⁸ a směrnice o průhlednosti.⁵⁹

⁵⁴ Srov. Corporate Sustainability Reporting.

⁵⁵ K vysvětlení „trvale udržitelného rozvoje“ např. DAMOHORSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 7.

⁵⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS („směrnice o účetnictví“).

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES ze dne 17. května 2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, o změně směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS a o zrušení směrnice Rady 84/253/EHS. In: Úřední věstník L 157 [online]. 9. 6. 2006, s. 87–107 [cit. 2021-12-01]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0043&qid=1639488443091> (dále jen „směrnice o auditu“).

⁵⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 537/2014 ze dne 16. dubna 2014 o specifických požadavcích na povinný audit subjektů veřejného zájmu a o zrušení rozhodnutí Komise 2005/909/ES. In: Úřední věstník L 158 [online]. 27. 5. 2014, s. 77–112 [cit. 2021-12-01]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0537&qid=1639488640829> (dále jen „nařízení o auditu“).

⁵⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES. In: Úřední věstník L 390 [online]. 31. 12. 2004, s. 38–57

V této souvislosti je závěrem vhodné uvést, že právě absence povinné verifikace informací obsažených v nefinančních zprávách je považována za jeden z výrazných nedostatků dosavadního reportingu.⁶⁰ Návrh nové směrnice toto mění a požaduje verifikaci uvedených informací třetí stranou. Vzhledem k tomu, že komplexní audit v současné době stále komplikuje nedostatek jednotných standardů, měl by být zatím požadován pouze stupeň ověření v rozsahu „poskytující omezenou jistotu“ s tím, že později bude možné přejít na vyšší požadavek ověření „poskytujícího přiměřenou jistotu“.⁶¹ Návrh směrnice přímo vyžaduje, aby v budoucnu byla vytvořena zpráva o uplatňování požadavků na ověřování, ke které mohou být připojeny návrhy na přísnější standard ověřování.⁶² V souvislosti s ověřitelností je vhodné zmínit také povinnost uvádět informace ve strojově čitelném formátu v evropské databázi, aby byla zajištěna jejich větší transparentnost a srovnatelnost.⁶³

5. ZÁVĚR

Zelená dohoda pro Evropu zdůrazňuje naplňování jejích cílů také prostřednictvím činnosti podnikatelského sektoru a v součinnosti s ním. Právě systém podávání nefinančních zpráv je jedním z možných nástrojů, jak mnohé subjekty přimět ke zvýšení jejich zájmu o problematiku udržitelnosti a s tím souvisejících témat. Tím, že jsou uveřejňovány relevantní, pravdivé, ověřitelné a do určité míry verifikované informace, dochází k motivaci subjektů k hledání nových společensky odpovědných přístupů v rámci podniku. Zároveň se tento fakt může odrazit v rozvržení investic a do jisté míry i ve spotřebitelské volbě, což působí znovu motivačně.

Navrhovaná směrnice zavádí pojem „zpráva o udržitelnosti“ a v oblasti vykazování nefinančních informací akcentuje oblast environmentální udržitelnosti, zejména ve vztahu k výzvam souvisejícím s klimatickou změnou. Vedle toho rozšiřuje okruh subjektů, které musí vykazovat informace vztahující se k udržitelnosti a zejména ke klimatické změně, nicméně povinnost se stále vztahuje pouze na omezený okruh podniků (veškeré velké podniky a kótované malé a střední). Na podniky, na které se nebude směrnice vztahovat, může povinnost vytváření zpráv o udržitelnosti dopadnout nepřímo tím, že v rámci hodnotového řetězce podniků budou podniky, na které se povinnost vztahuje, vyžadovat environmentální informace například také od dodavatelů. Tuto situaci zřejmě také výrazně ovlivní nové nařízení o taxonomii. Novým právním rámcem týkajícím se vykazování informací o environmentální udržitelnosti dochází k tomu, že podniky se musí reálně zabývat riziky souvisejícími s klimatickou změnou, přičemž tato rizika mají být hodnocena z dvojího hlediska významnosti.

[cit. 2021-12-01]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex:32004L0109> (dále jen „směrnice o průhlednosti“).

⁶⁰ MORRISON, c. d., s. 41–45.

⁶¹ Návrh směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, s. 11.

⁶² Tamtéž, s. 13.

⁶³ Článek 1 odst. 4 návrhu směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti, kterým se vkládá čl. 19d do směrnice o účetnictví – nový článek 19d směrnice o účetnictví.

V dalším vývoji tohoto návrhu bude rozhodující rok 2022, kdy by Komise měla představit nová kritéria pro podávání zpráv o udržitelnosti a kdy by měl být dokončen legislativní proces. Reálné dopady revidované směrnice je prozatím obtížné předvídat, protože budou do značné míry záviset na tom, jak budou jednotlivé subjekty ke zprávám o udržitelnosti přistupovat. Zda půjde pouze o formální splnění povinností, a tedy o souhrn více či méně relevantních faktů, nebo zda bude se zjištěnými a uveřejněnými fakty také dále pracováno jak na straně podniků, tak zúčastněných stran.

JUDr. BcA. Tereza Fabšíková, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
fabsikot@prf.cuni.cz